

GRÓF LÁSZLÓ

A Codex Latin 7239 térképe Zsigmond király uralkodása idejéből

Előzmények

Bár Klaudiosz Ptolemaiosz (c. 127–180) már az időszámításunk utáni második évszázadban meghatározta az akkor ismert világot *Hyphegesis Geographike* című munkájában, a korai kereszténység arca azonban a földiekről a mennyiek felé fordult és a geocentrikus szemléletet a theocentrikus hit váltotta fel, a geográfia mint tudomány elsorvadt. A térképek készítésénél is inkább a keresztényi hit tanúbizonysága, mintsem a földrajzi pontosság volt a meghatározó. Sorjában készültek az úgynevezett ‘T-O’ térképek, amelyeken Jeruzsálem a központ. A napkeleti égtáj, tehát Ázsia a térkép felső részét foglalja el, melyet a Don, Azovi-, Fekete-, Márvány-, és Égei-tenger vonala mint rádiusz választ el a kör alsó szegmensében elhelyezkedő Európától és Afrikától. Erre a vízszintes vonalra merőleges sugárként hat a Földközi tenger, mely egyben a ‘T’ függőleges szárát alkotja elválasztva egymástól a két kontinenst, míg a Földet körülölelő ‘világóceán’ maga az ‘O’-betű. Ezen térképek sokasága készült az évszázadok folyamán, akár mint egy hatalmas, több méter átmérőjű falitérkép, akár alig 5 cm-es könyvillusztrációként.

A híres *Hereford Mappa Mundi*, melyet egy állat (feltehetően borjú) kikészített teljes bőrére festettek a 14. század elején, nem csak az akkor ismert világot ábrázolja, hanem a középkor tudományos lexikona is egyben. Mindezek felett pedig hitvallás is: Jeruzsálem a világmindenség központjában, az ítélő Krisztus pedig mindenek fölött. Jobbján az üdvözültek seregét angyalok vezetik fel a mennybe, míg balján démonok vonszolják az elkárhozottakat a pokolba. Közvetlenül alatta, Éden kertjében, az első emberpár képe látszik, amint a Sátán kígyó képében kísérti Évát a tiltott gyümölcessel, majd ettől jobbra a Paradicsomból való kiűzetésük.

A térkép, mely a középkori Anglia egyik legfontosabb és legérdekesebb kultúrkinccse, a mitológiából, a *Bibliából* és a klasszikus történelemből meríti gazdag ábra-anyagának egy részét, míg más helyein képzelt szörnyek, torzszülöttek és egzotikus állatok töltik ki a korabeli kartográfia fehér foltjait. A négy betű, melyek a Földet rögzítő szíjcsatokat díszítik, pedig a ‘MORS’ = ‘halál’, kihangsúlyozva a különbséget a Mindenható örökkévalósága és az emberi élet rövidre szabott gyarlósága között – netán ha valaki esetleg elfelejtené.

Savariát, Szent Márton szülővárosát (*Sabaria s[anc]ti marti[ni]*) Alsó-Pannónia (*‘pannonia inferior’*) területén ábrázolja és nevezi meg, Esztergom pedig a Duna bal partján mint

Garana c[ivitas] van megjelölve. A klasszikus források alapján Dácia a Tisza és az Olt folyók között *‘Dacia hec et russia’* alakban, vörös tintával van jelölve. Az egyetlen települést a Tisza bal partján csak mint mezővárost, *Oppidu[m]* tünteti fel.

Időközben azonban a reneszánsz az emberi gondolatot ismét a természet felé fordította és felébresztette az érdeklődést a klasszikus tudományok iránt. Annak ellenére, hogy ez az érdeklődés inkább a klasszikus irodalom felé fordult és Szophoklész, Homérosz, Euripidész, Aiszkülosz és a többi nagy klasszikus író műveire irányult, a tudósok és tanítványaik egy részét a görög tudományos irodalom is érdekelte. Ennek kezdete Manuel Chrysoloras (c. 1335–1415) tevékenységére vezethető vissza, aki 1394-ben Konstantinápolyból Velencébe utazott, hogy a Keleti Császárság megbízásából segítséget kérjen a török ellen.¹

Chrysoloras velencei tartózkodása alatt a firenzei egyetemen is oktatott és itt ismerkedett meg Jacopo Angelo de Scarperia (c. 1375–?) fiatal firenzeivel, aki a nagy mester iránti lelkesedésében visszaútján elkísérte Chrysolorast Konstantinápolyba, s ottani tartózkodása alatt tökéletesen elsajátította a görög nyelvet. Miután visszatért Firenzébe, Angelo gyakorta utazott több firenzei diákkal egyetemben régi kéziratokat gyűjteni az Oszmán Birodalom rohamos terjeszkedésétől veszélyeztetett keleti egyház fővárosába, Konstantinápolyba. Az átmenekített kéziratok között lehetett Ptolemaiosz *Geographiája* is, mivel 1405 tavaszán már egy példánya Itáliában volt, ahol Jacopo Angelo nekilátott latinra fordítani a hatalmas művet.² Angelo a *Hyphegesis Geographike* teljes latin változatával 1406-ra készült el, melynek címét *Chosmographiára* változtatta, mondván: „*ez a szó bár görög, gyakorta használják a latin írók, és ezért a mi célunknak is megfelel*”.³

A 14. század folyamán Ptolemaiosz *Chosmographiáját* úgy Európa nemesi könyvtárai, mint az egyetemek, egymással versengve igyekeztek megszerezni; íródeákok és illuminátorok serege dolgozott azon, hogy megrendeléseik minél szebb és mesteribb kivitelben készüljenek. Ezek egyike az Abraham Cresques (†1387) és fia, Jafuda Cresques által I. János aragóniai király részére 1375-ben készített *‘Katalán atlasz’*, melynek egyik lapja a történelmi Magyarország és egyben Erdély területét is ábrázolja. A hajózást segítő déli tájolású portolán térkép a Duna folyót három szigettel jelöli, mellette pedig Budát (*buda*) mint erődített várost. A Kárpát-medence területén több települést, közöttük – mint legfontosabbat – Székesfehérvárt (*Alba r[e]gala*) az Árpád-ház ezüstpólyás és az Anjou-ház aranyliliomos egyesített lobogójával, Oroszvárt (*‘arusuar’*), Kőszeget (*‘cais’*), Vasvárt (*‘castro pere’*), Győrt (*‘jauri’*), Mosont (*‘moseno’*), Komáromot (*‘amarum’*), Pozsonyt (*‘posonium’*), Vácot (*‘bach’*), Temesvárt (*‘temisuar’*) mint erődített helyeket jelöli.

A térkép külön érdekessége és nagy értéke, hogy Erdély területén, Oroszország (*‘Rossia’*) és Bulgária (*‘Burgaria’*) között hét bástyát ábrázol, mellette pedig a felirat: „*itt van Transylvania, amelyet a németek Hétvárnak, a magyarok pedig Erdélynek (‘ergiul’) neveznek*”. Ez Erdély első térképi megnevezése.⁴

A magyar térképészet kezdetei a birtokleírásokhoz és határjárási jegyzőkönyvekhez kapcsolódnak. A tihanyi apátság 1055-ben kelt és latin nyelven írt alapító oklevele felsorolja azokat a királyi birtokokat, melyeket I. András király a bencés rendnek adományozott az apátság fenntartásához. Az okmány leírja a birtokok határait, több helyen azt magyarul

¹ Pagani, Lelio: *Cosmography: Maps from Ptolemy’s Geography*. (hasonmás kiadás) Leicester, 1990. VI.

² Uo. VII.

³ Uo. XI., 33. számú jegyz.

⁴ Papp-Váry Árpád: *Magyarország története térképeken*. Bp., 2002. 74.

fogalmazva meg, mint például „*a... feheruuru rea meneh hodu utu rea*”, mármint ‘a Fehérvárra menő hadi útra’. Ez a mondat a legkorábbi írott magyar nyelvemlékünk és egyben legkorábbi topográfiai, térképészethez kapcsolható emlékünk is.⁵

Bécs híres legelső, 1421-ben készített térképéhez rajzolva maradt ránk Pozsony várának és városának sematikus rajza, melyen maga a vár a valóságnak megfelelően a fallal és bástyákkal körülvett várostól külön van ábrázolva.⁶

A határjárási jegyzőkönyvek és az esetleg hozzájuk fűzött vázlatok legtöbbje csak kései másolatokban maradt fenn. A legkorábbi eredeti ilyen rajz a Batthyány-levéltár azon irata, melyet a 15. században készítettek Magyarország déli részén Kotsenya, Mihalovez és Lathkowyna ‘perambulációja’, azaz határjárása közben. A rajz latin nyelvű hegy, völgy, erdő, rét, mocsár feliratai között azonban magyar nevek is vannak: *Kabolapatak, Gyorhida, tilfa*.⁷

A korabeli útleírások ugyancsak hasznos forrásai Magyarország 15. századi kartográfiájának. Egy francia utazó 1432-ben a következőképpen írja le Nándorfehérvárt:

*„a vár elég nagy és öt vagy hatezer ló befogadására is képes azok lovasaival együtt. Falai mellett egyik oldalon a Száva folyó, mely Boszniából érkezik, másik oldalán a Duna, melybe a Száva torkollik. A két folyó által képzett csúcsponton helyezkedik el maga a város. Falai mellett a talaj valamivel magasabb, kivéve a szárazföld felől, ahol egészen sík és az első földsáncig minden nehézség nélkül megközelíthető. Ezen az oldalon egy falu, mely olyan széles mint egy kilőtt nyíl röppályája, veszi körbe a várost a Szávától a Dunáig. Helyzetétől fogva ezt a nagyon erős várat egy földsánc és kettős fal veszi körül, mely a terület vonulatához idomul. Az öt bástya közül három a magaslatot uralja, a másik kettő a folyó partján szintén jól meg van erősítve. A kis kikötő körülbelül 15-20 gálya befogadására alkalmas, melyet a két torony közötti erős lánc védelmez.”*⁸

Tehát általánosságban vagy nagy világtérképek, vagy pedig helyi jellegű vázlatok és rajzok készültek és jellemzik az érett és késő középkor kartográfiáját, melyeket egy-egy útleírás egészít ki.

Éppen ezért különös szerencse és nagy kincs, hogy egy, az ország déli határát és a Balkánt ábrázoló részletes kéziratos térkép fennmaradt. A kérdéses térképet Mariano di Jacopo Taccola *De rebus militaribus / De machinis Santini*-féle másolatához kötve a francia nemzeti könyvtár, a Bibliothèque Nationale őrzi Párizsban Codex Latin 7239 fonszám alatt. Taccola 1440-ben írt munkáját Paolo Santini da Duccio 1470 körül másolta le Észak-Itáliában, minden valószínűség szerint Mátyás király könyvtára részére, ahonnan azután a törökök Buda elfoglalásakor a könyvtár többi értékes darabjaival együtt a Portára szállítottak. Pierre de Girardin francia követ, aki másfél évszázaddal később a könyvet megvásárolta, annak körülményeiről a következőképp számol be Louvois francia miniszterhez írt, 1687-ben kelt levelében: „*egy olasz renegáthoz fordultam, aki művelt személy és Selicbar szolgálatában áll. Főtitár a Portán és a szultán kegyence. Neki meg volt engedve a könyvek látogatása és kikölcsönzése, s így több ízben kaptam tőle görög szerzők könyveiből, ezek nem*

⁵ Uo. 78.

⁶ Kéziratos, pergamenre rajzolt térkép, Wiener Stadtsarchiv, másolata OSZK, Térképtár.

⁷ Papp-Váry Árpád: Magyarország története i. m. 79.

⁸ <http://crowland.uw.hu/images/csata/nandorfehervar.html>

haladták meg a két kötetet. Ezeket megvizsgáltattam Bernier jezsuita atyával és nagy tudású beosztottammal, Marcel úrral. Ők kiválasztottak az anyagból kb. 15-öt, itt mellékelem a listát – nem annyira a tartalmuk, hanem inkább a szépségük miatt... Egy részük pergamen, a többi papír, s mindegyiken ott a szultáni pecsét. Hozzátettem egy latin nyelvűt, amely nagy mennyiségű hadiszerszámot ábrázol, s valószínű akkor került a törökök kezébe, amikor megkezdték Magyarország meghódítását... stb.”⁹

Maga a térkép azonban korábban készült, mint Taccola művének Santini-féle másolata, azt csak a könyv kötésekor fűzték hozzá. Sajnálatos módon a térkép ekkor csonkult meg, melyet a kötet méretéhez alakítva vágtak körbe. A térkép nagy részletességgel ábrázolja a Belgrád és Konstantinápoly közötti területet, megjelölve 68 várost, várat és erődítményt, melyek közül mindössze csak 13 nincsen megnevezve. Ugyancsak mutatja a hegyeket, folyókat és patakokat, valamint jelöli a hegyek közötti hágókat, átkelőhelyeket és a folyókon átívelő hidakat is. Az erődítmények feletti zászló jelzi, hogy a térkép készítésekor kinek a kezén volt a település vagy vár. A térkép ó-itáliai szövege magyarázatot is ad, mely a Zsil völgyénél megjegyzi, hogy „ezen a helyen szekerek is átmehetnek”, míg a Duna folyóra írott szöveg figyelmeztet arra, hogy „itt a Dunában sziklák vannak, amit Vaskapunak (*‘le porte de Ferro’*) hívnak, és senki sem mehet át révkalauz nélkül”. Nissa váránál megjegyzi, hogy „nagyon magas és erős”, de Zorio elhagyott várát már meg sem nevezi, csak annyit ír oda, hogy „elhagyott hely”. Fülöpvárosa / Plovdiv alatt, a Marica folyó kanyarulatában pedig arról ad információt, hogy „Drinápolytól Konstantinápolyig van néhány hegy és kis völgy, melyeken át egyenes út vezet”, a Duna-delta közelében lévő Haradico pedig „elhagyott hely, csak halászok lakják”. Két helyen távolságot is jelöl a térkép: a Nikápoly melletti felirat szerint „ismert, hogy Nikápolytól a tengerig 500 olasz mérföld van, Zorzanólóig 20, a tengerig pedig még megszámlálhatatlanul sok”, míg Silistra váránál pedig arról tudósít, hogy „Zorzanólótól eddig 400 normál mérföld van és a tengerig még 200 mérföld”.

Nagyváradnál (*varadul*) a könyv kötésekor történt sérülés sajnálatos módon a térképnek ezen a részén lévő szöveget is megcsonkította, így abból csupán azt tudjuk meg, hogy a városba vezető út „sziklakkal van megerősítve” – azaz gondot viseltek az út minden időszakos járhatóságára, hiszen ezt úgy stratégiai fontossága, mint a Szent László iránti vallási tisztelet is megkövetelte.

Mikor készült a térkép?

A Santini-kódex, melyhez a térképet a 113. és 114. oldalak közé kötötték, 1470 körül készült. Amint már az előbbieken említettem, maga a térkép korábbi eredetű és csak a kódex kötésekor került a könyvbe. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az a tény, hogy a térképen több vár és szöveg lett megcsonkítva a könyvkötés művelete folyamán.

A legnagyobb segítséget a térkép datálásához a városok és várak feletti lobogók rajzai adják, melyek kereszttel vagy félholddal díszítve jelölik, hogy a helység keresztény vagy muzulmán – azaz török – kézen volt, amikor a térképet rajzolták. Konstantinápolyt, amely felett még keresztes zászló leng, 1453-ban foglalta el II. Mehmed, ezért a térkép 1453 előtt készült. Nissa is keresztény kézen van, Szörényvár úgyszintén, melyet 1424-ben épített újjá Ozorai

⁹ Szántai Lajos: A XIV. századi kézirat térkép [...]. In: Cartographica Hungarica, No. 5, 1996. (fedőlap belső oldala)

Pipo, Zsigmond hű embere és vitéz katonája. Szentlászlóvárat Galambóc várával átellenben, melyet Zsigmond parancsára húztak fel 1427–1428 telén, megnevezés nélkül jelöli, tehát feltehetően még nem készült el, ámbar annak felépítése már tervbe lehetett véve.¹⁰

Galambóc, bár egyik fél zászlajával sincsen megjelölve, 1428-ban került török kézre, ezért a térkép feltétlenül annakelőtte készülhetett. Drinápolyt, mely felett már a félholdas zászló leng, viszont már 1361-ben bevették a török hadak I. Oszmán utóda, Orhán szultán alatt – vagyis a térképet ezután rajzolták.

Mindezen adatok figyelembevételével a térkép készítésének „ablaka” 1361 és 1428 közé tehető. További történelmi tényezők, mint Zsigmond 1396-os vezetéses hadjárata, amikor nemzetközi keresztes serege Nikápoly alatt semmisült meg, majd az utána kiépített Duna menti erődvonal előkészítése és megépítése, a térkép készítése idejét a 14–15. század fordulójára szűkítik.

Miért és kinek a részére készült a térkép?

Mint már említettem, a térkép Magyarország, és egyben Erdély déli határa menti területet ábrázolja kiváló részletességgel. A térképen lévő ó-itáliai szöveg alapján a térkép rajzolója minden valószínűség szerint Itáliából, esetleg Velencéből származott. Ebben az időben már számos firenzei kereskedőnek volt üzlete Budán, és mivel általában fényűzési cikkekkel – selyemmel és fűszerekkel – kereskedtek, üzleteik többnyire az előkelő negyedben, a királyi palota közelében voltak. Többek között itt helyezkedett el a gazdag firenzei származású Luca Pecchia üzlete is, aki már évek óta alkalmazott egy Firenze melletti faluból származó fiatalembert, akit a kor szokása szerint szülei 13 éves korában adtak mellé *giovanénak*, azaz inasnak, hogy a kereskedői szakmát kitanulja, s abból gazdagodjon majd meg, mint a többi jómódú firenzei. Philippo Scolari hamarosan oly nagy tehetséget mutatott a bonyolult üzleti számítások végzésénél, hogy nem kisebb személyiség, mint a Pecchia üzletében is megforduló királyi kincstartó, Kanizsai Miklós is felfigyelt a tehetségére és 1390 táján maga mellé vette az alig 20 esztendőes fiatalembert segítségül a kamara ügyeinek intézéséhez. Philippo Scolari oly kiválóan végezte a rábízott feladatokat, hogy urától néhány év múlva, 1397-ben megkapta Simontornya várnagyi tisztségét a vár birtokainak jóvelmével. Itt ismerkedett meg és jegyezte el Borbálát, a szomszédos birtok urának, Ozorai Andrásnak leányát, akit másfél év múlva, 1399-ben feleségül is vett, miután azt a király, mint apjának egyedüli gyermekét, fiúsította – azaz az ozorai birtok örökösévé tette, egyidejűleg pedig felvette a magyar történelemben ismeretes Ozorai Pipo nevet. Ez év nyarán Ozorai Pipo Esztergomban Kanizsai János érseknél volt urával látogatóban, ahol akkor éppen Zsigmond is tartózkodott. A király, hallván Ozorai Pipo tehetségéről és tapasztalván annak matematikában tanúsított rendkívüli jártasságát, szolgálatába vette és rábízta a királyság egyik legfontosabb jövedelmi forrását, az aranybányák kezelését.¹¹ Még ebben az esztendőben Ozorai Pipo két kiváltságlevelet is kieszközölt a királytól. Az egyik engedélyezte heti piac tartását a birtokán, a másik pedig szabadispánságot biztosított számára, azaz pallosjoggal ruházta fel.

¹⁰ Engel Pál: Ozorai Pipo. In: Múzeumi füzetek. Szerk.: Vadas Ferenc. Szekszárd, 1987. 67

¹¹ Engel Pál: Ozorai Pipo i. m. 56.

Ha a 14. század utolsó éve bőséggel és szerencsével volt telített Ozorai Pipo számára, akkor a 15. század annál rosszabbul kezdődött nem csak neki, hanem magának Zsigmond királynak is. Ugyanis a bárók, Kanizsai János esztergomi érsekkel és Bebek Detre nádorral az élükön, Zsigmondot 1401 tavaszán fogságukba vették és előbb Visegrád, majd Siklós várába zárták, Ozorai Pipót pedig maga az érsek tartotta fogságban. Szabadulásuk csak hosszas alkudozások után és a bárók követelményeinek elismerése árán 1401 őszén vált lehetővé.

Két év múlva a bárók azonban ismét elégedetlenkedtek és ezúttal fegyveres összeesküvést szerveztek az országból távollevő király ellen. Nagyváradon kimondták Zsigmond trónfosztását, a koronát pedig Nápolyi László trónkövetelőnek ajánlották fel. Most azonban Ozorai Pipo, Zsigmond hűséges híve erős sereget szervezett, melynek élén legyőzte a bárók hadait, az ellenkirály pedig elmenekült. Ozorai Pipo hűségének jutalma nem maradt el. Megkapta a temesi ispánságot, a királyság egyik legnagyobb méltóságát, Temes, Krassó, Keve és Csanád vármegyékkel és azok összes királyi birtokával együtt, s ezzel már az országnagyok és a király szűk tanácsadó körébe tartozott. Megjegyzendő, hogy Ozorai Pipo temesi ispánsága alatt kezdte meg katonai pályafutását a hunyadi uradalom birtokosának fia, Hunyadi János, a későbbi nándorfehérvári hős.¹²

Amikor Zsigmond 1408-ban megalapította a Sárkány-rendet, Ozorai Pipo már mint szörényi bán nyert felvételt a leghűségesebb lovagok számára alapított rend tagjai közé. A következő évben újabb birtokadományozás révén került Ozorai Pipo birtokába az utolsó királyi váruraladalom, Sárvár a várossal és kilenc Vas és Sopron megyei helységgel együtt.¹³ Ozorai Pipo Zsigmond legmegbízhatóbb belső tanácsosa lett, és amikor nem hadakozott, egyre több időt töltött Budán a királyi udvarban. Amikor 1410 nyarán Zsigmond követséget menesztett Itáliába XXIII. János pápához, őt bízta meg a feladattal, hogy végre rendezze feszült viszonyát a Szentszékkal. Legalábbis az egyik szentszékkal, mármint azzal, amelyet személy szerint magáénak választott, mert a nagy egyházszakadás következtében a Bolognában székelő János csak egyike volt ama három pápának, akiknek mindegyike Szent Péter egyedüli utódjának tekintette magát. Zsigmondnak ugyanis a német-római császári cím elnyeréséhez legalább az egyik pápa támogatására szüksége volt.

A kényes misszió lebonyolításával bizalmas emberét és kormányának egyik oszlopát, Ozorai Pipo temesi ispánt bízta meg, és hogy az ügy fontosságának kellő nyomatékot is adjon, hatalmas kíséretet adott mellé. Ozorai Pipo ura várakozását meghaladó sikerrel, pápai bullákkal megrakodva tért haza, a Szentszék Zsigmond szinte minden kívánságát teljesítette.¹⁴

Ozorai itáliai küldetését hadjáratok sora követi: még az év novemberében jelen van Zsigmond utolsó boszniai hadjáratán, 1411–1412 telén hadat vezet Velence ellen és elfoglalja Friault, Trevisót és Belunót. 1413 tavaszán újabb Velence elleni hadjáraton vesz részt, a következő év őszén pedig hadat vezet Boszniába Hervoja és török szövetségesei ellen.

1416-ban újabb boszniai hadjárat következik, majd három év múltán, 1419 őszén részt vesz Zsigmond törökellenes al-dunai expedícióján. S éppen ez az a három évig tartó hadakozási szünet, amely döntő jelentőséggel bírhat térképünk elkészítésében. Zsigmond ugyanis al-dunai expedíciója előkészítése mellett Ozorai Pipót bízta meg a Belgrád és Szörényvár

¹² Fügedi Erik: *Uram királyom* [...]. Bp., 1974. 181.

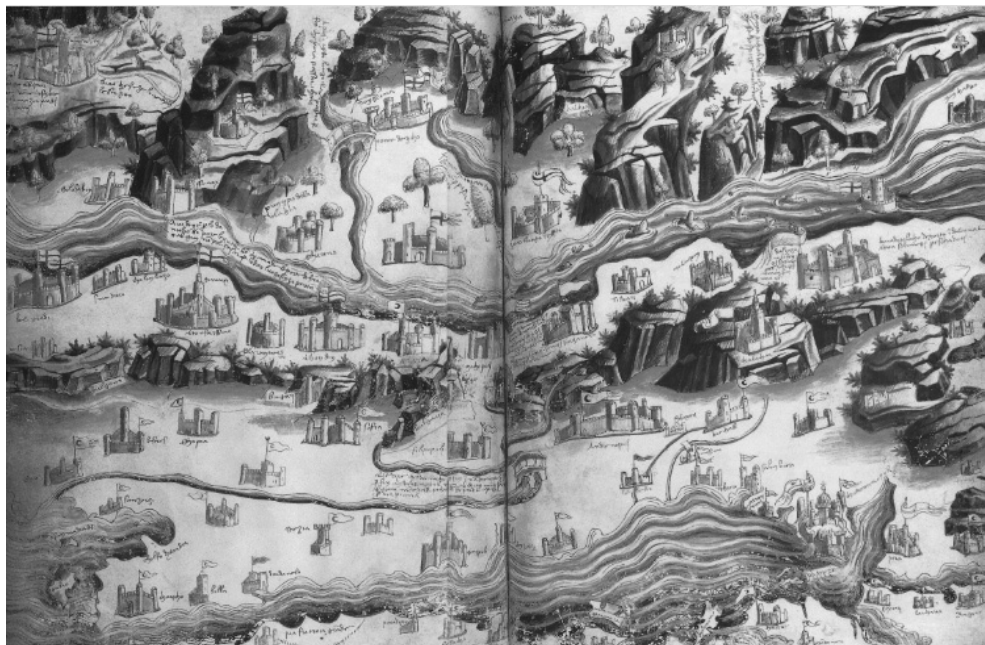
¹³ Engel Pál: *Ozorai Pipo* i. m. 75.

¹⁴ Uo. 53.

közötti végvárak megerősítésével is,¹⁵ tehát feltehető, hogy Ozorai Pipo ezt a három esztendő használta fel az Al-Duna és a Balkán részletes feltérképezésére. Az a tény, hogy a kartográfus két helyen is utal a Konstantinápolytól való távolságra, valamint az oda vezető utak minőségére, az al-dunai hadjárat előkészítése céljából készült térkép mellett tanúskodik, melyet azután felhasználhattak a Belgrád és Szörényvár közötti várrendszer megszervezéséhez is.

Felmerül a kérdés: miért éppen Ozorai Pipo? Korabeli források bőven beszámolnak a magyar főurak gyakorlati tudományok és pénzügyek iránti közönyéről, melyet csupán társadalmi helyzetük alatti „kufárkodásnak” tekintettek, Zsigmond pedig éppen a pénzügyek iránti tehetsége miatt vette maga mellé a kiváló képességű és „grammatikában jártas” fiatal firenzeit és bízta meg a királyi jövedelem bázisát képező arany- és sóbányák vezetésével. Ha pedig az ország főurai és a király emberei alig, vagy egyáltalán nem értettek a számoláshoz és az országos költségvetés mesterségéhez, akkor aligha tételezhetjük fel, hogy értettek volna a kartográfiához.

Tehát rendkívül nagy a valószínűsége annak, hogy Ozorai Pipo volt az egyetlen, aki matematika iránti tehetsége, két évtizednyi sikeres hadászati gyakorlata és nem utolsósorban itáliai és velencei összeköttetései révén a 15. század eleji Magyarországon alkalmas volt a Belgrád és Konstantinápoly közötti hatalmas terület feltérképezésére és a térkép elkészítésére, avagy elkészíttetésére.

Erdély déli része és az Al-Duna erődítmény-rendszerének térképe – a Codex Latin 7239 térképtartozéka

¹⁵ Cartledge, Brian: *The Will to Survive, A History of Hungary*. London, 2006. 46.